

Vurderingsappendiks

*En veileder for vurderingsarbeid og
felles vurderingskultur i montessoriskolen*

Innhold

Innledning	4
GENERELT	5
Montessoripedagogiske perspektiver og praksis ved vurdering	6
Lovgrunnlag	7
Felles vurderingskultur	8
BARNETRINN	11
UNGDOMSTRINN	15
Introduksjon	16
Ungdommens karakteristikk og det forberedte miljøet	17
Side-ved-side observasjon	19
Samtaler med ungdommen	20
Undervisvurdering	22
Sluttvurdering	25
Dokumentasjon/vurderingsgrunnlag	29
Orden og oppførsel	32
VURDERINGSSTØTTE	35
1) Kjennetegn på måloppnåelse. Generelle for alle fag.	37
2) Kjennetegn på måloppnåelse. Fagspesifikk	38
3) Eksempel vurderingskriterier: utforskende arbeid fuglekasse	42
4) Eksempel på mal for vurdering av en rapport i naturfag	44
5) Utviklingssamtale med foresatte/vurderingssamtale	46
6) Jevnlig samtale med ungdommen	47
7) Mal for skoleregler	48
8) Maler for skriftlig halvårsvurdering i fag	52

Innledning

Dette appendikset gir en gjennomgang av gjeldende vurderingsordning for montessoriskolen, og en kort beskrivelse av montessoripedagogiske perspektiver og praksis knyttet til vurdering. Dokumentet skal bidra til, og danne grunnlag for, en styrket felles vurderingskultur i skolene. I appendikset finnes også ulike former for vurderingsstøtte for skolene og lærerne, og disse utvikles jevnlig i samarbeid med miljøet.

Generelt

Montessoripedagogiske perspektiver og praksis ved vurdering

Montessoriskolene er godkjent for sin anerkjente pedagogisk retning, og skal legge montessoripedagogikkens idealer til grunn for det pedagogiske arbeidet. Dette gjelder også i arbeidet med vurdering. I tråd med montessoripedagogikken er utviklingsfremmende vurdering basert i stor grad på de voksnes observasjoner, samt dialogen med barn og unge om deres helhetlige utvikling.

Skolenes arbeid med sin vurderingspraksis, handler om helhetlig læreplanarbeid. Vurderingen skal være tilpasset barn og unges karakteristikk og behov innenfor det utviklingstrinnet de befinner seg på. Vurdering må også sees i sammenheng med synet på kunnskap og kompetanse som kommer frem i læreplanen. I tillegg til å vurdere måloppnåelse i fag, skal vurderingen ha fokus på utvikling av ferdigheter og kunnskap sett i lys av sosiale, moralske og kreative perspektiver, og barn og unges bidrag til fellesskapet og til det sosiale miljøet i gruppen. Vurderingen skal ha et tverrfaglig og helhetlig perspektiv, og legge vekt på barn og unges forståelse av sammenhenger.

Observasjon og samtaler danner det viktigste grunnlaget for de voksnes vurderingspraksis. De voksnes vurdering brukes som utgangspunkt for å veilede barn og unge videre i sin utvikling og læring. Det er et sentralt poeng at vurdering i montessoriskolen understreker betydningen av at den voksne også vurderer egen praksis og rolle. Gjennom observasjon og samtaler må den voksne

hele tiden vurdere hvilke endringer man kan og bør gjøre i miljøet, og hva vi skal tilby for å sørge for at optimal utvikling skjer hos hver enkelt elev.

Formålet med vurdering er, i henhold til Forskrift til Privatskoleloven § 6-2, «.. å fremme læring og lærelyst og å gi informasjon om kompetanse underveis og ved avslutninga av opplæringa i faga.(...)»

Dette formålet står ikke i motsetning til montessoripedagogikkens prinsipper og praksis. Det er likevel viktig å understreke at de voksne skal legge stor vekt på «å fremme læring og lærelyst». Vurdering av barn og unges utvikling i fagene skal bidra til at de reflekterer over egne ferdigheter og egen læring, og blir bevisste sine egne læringsprosesser og hvordan de kan påvirke disse. De skal stimuleres til å ha tro på egne evner og muligheter, få økt innsikt i egen utvikling og beholde motivasjon og lærelyst i arbeid med fagene. Et viktig prinsipp er at barn og unge i montessoriskolen tar aktivt del i egnevaluering av sitt arbeid, og sammen med de voksne reflekterer over egen utvikling.

Lovgrunnlag

Montessoriskolene fikk i desember 2023 godkjent en egen alternativ vurderingsordning, som er vurdert av Utdanningsdirektoratet til å være jevn god med vurderingsordningen i offentlig læreplan (LK20). Montessoriskolenes vurderingsordning begrunnes i den anerkjente pedagogiske retningen, og sikrer sammenheng og helhet i læreplanen.

Vurderingsordningen for montessoriskolene, beskrevet i Læreplan for Montessoriskolen (2020), innebærer i korte trekk følgende for ungdomstrinnet, fra høsten 2024;

- ▶ Sluttvurdering gis i form av standpunkt-karakterer i alle fag, bortsett fra faget *arbeid* og faget *utdanningsvalg* der sluttvurderingen er deltatt/ikke deltatt.
- ▶ Eksamen er ikke en del av sluttvurderingen (fra og med skoleåret 2025/2026).
- ▶ Halvårsvurdering i fag gis uten karakter fram til det året et fag skal avsluttes. Dette innebærer i hovedsak vurdering uten karakter for 8. og 9. trinn. Fag som avsluttes før 10. trinn skal ha vurdering med karakter det året faget avsluttes.
- ▶ Vurdering av orden og oppførsel gis uten karakter.

Alle skolene som følger Læreplan for montessoriskolen (2020) for ungdomstrinnet skal følge denne vurderingsordningen.

Montessoriskolene følger i stor grad *Forskrift til Privatskoleloven, Kapittel 6 om Individuell*

vurdering med unntak fra de deler som omfatter eksamen (fra høst 2025), vurdering med karakter på 8. og 9. trinn og karakterer i orden og oppførsel.

Også kapittel 7 i *forskriften, om klage på sluttvurderinger*, følges. Unntak gjelder de deler som handler om eksamen og karakter i orden og oppførsel, ettersom dette ikke er del av vurderingsordningen i montessoriskolen. Statsforvalteren er klageinstans når det gjelder fastsetting av standpunktkarakter i et fag (§7-4), og når det gjelder klage på vedtak om å ikke sette standpunktkarakterer i fag (§7-5).

Felles vurderingskultur

Læreplan for montessoriskolen (2020) gir allerede forpliktende føringer på *hvordan* skolene skal drive godt vurderingsarbeid. Prinsipper og didaktikk beskrives utfyllende. Det brukes et bredt spekter av vurderingsformer, der de viktigste er observasjon og samtaler. Barn og unges medvirkning er sentral.

For montessoriskoler med ungdomstrinn er det ekstra viktig å sikre et bredt samarbeid knyttet til sluttvurdering. En sluttvurdering uten ekstern sensur forutsetter at alle montessoriskoler og deres ansatte har mest mulig felles vurderingskultur. For å sikre kvalitet og felles praksis rundt standpunktvurdering har vi både lokale og nasjonale tiltak og anbefalinger.

Nasjonale tiltak:

Vurderingspraksis blant de voksne må bygge på en felles forståelse av den samlede kompetansen som er beskrevet i læreplanen, og hva som kjennetegner kompetanse på ulike nivå (karakterer). Montessori Norge legger til rette for en slik felles forståelse i dette vurderingsappendikset, gjennom

- Sentrale føringer for standpunktvurdering, og føringer for godt vurderingsarbeid ihht Læreplanen for montessoriskolene (2020).
- Nasjonale kjennetegn på måloppnåelse i alle fag
- Vurderingsstøtte i form av maler og eksempler
- Montessori Norge legger til rette for at ungdomsskolene får nasjonale arenaer der de kan ha systematiske diskusjoner og erfaringsdeling innad og på tvers av skoler, som er viktig i arbeidet

med å utvikle felles forståelse av kompetanse og faglig vurderingsskjønn. Den viktigste arenaen er en **årlig ungdomsskolesamling**.

Der vil det fokuseres på vurdering og vurderingspraksis, og ansatte ved alle ungdomsskolene får mulighet til å dele erfaringer og jobbe systematisk med å utvikle et tolkningsfellesskap nasjonalt.

- Deler av årlige ungdomsskolesamlinger vil settes av til å jobbe i fellesskap med anonymiserte eksempler på ungdommens arbeider, observasjonslogger og samtaler med ungdommen og diskutere dette opp mot læreplanen og hva som skal vektlegges i standpunktvurderingen. Dette kan også gi utgangspunkt for å diskutere egen og andres karaktersetting, vurderingskriterier samt kjennetegn på måloppnåelse og avklare hvordan de skal brukes.
- Ressurser og erfaringer fra ungdomsskolesamlingene skal deles jevnlig med alle ansatte i ungdomsskolene, gjennom blant annet en nasjonal ressursbank med vurderingsstøtte. Dette kan være små videoer, eksempeloppgaver, maler, caser m.m.
- Montessori Norge ønsker også å legge til rette for nasjonal kompetanseheving i form av dekk-tiltak og/eller kurs for ansatte i montessoriskoler, der vurderingspraksis er fokus.

Montessori Norge vil også bruke Utdanningsdirektoratets ressurser som utgangspunkt for det nasjonale arbeidet med å danne et tolkningsfellesskap for montessoriumsskolene. Blant annet dette: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/vurdering/om-vurdering/tolkningsfellesskap-om-standpunktvrdering/>

Lokale tiltak:

Det er viktig at alle montessoriskoler jobber systematisk med læreplanforståelse, og at de prioriterer montessoriumsskoleutdanning og annen kompetanseheving innen montessoripedagogikk. I tillegg anbefaler Montessori Norge følgende lokale tiltak for å styrke felles vurderingskultur:

- ▶ Montessori Norge anbefaler at skoler i samme region har et regionalt samarbeid rundt læreplanforståelse og vurderingspraksis, for eksempel med digitale samlinger der faglærere kan samarbeide og utvikle et tolkningsfellesskap.
- ▶ Det anbefales også at montessoriskoler deler beste praksis seg imellom gjennom skolebesøk og observasjoner hos hverandre og/eller internasjonalt.
- ▶ Gjennom lokalt og regionalt samarbeid kan skolene bli bevisste på hvilke behov de har for støtte og samarbeid nasjonalt, og kan spille inn forslag til Montessori Norge når det gjelder tema og innhold for nasjonale ungdomsskolesamlinger.
- ▶ Skolene må følge opp arbeidet fra de nasjonale ungdomsskolesamlingene lokalt, og skolene må sikre jevnlig deltagelse for sine ansatte.
- ▶ Skoleledere må legge til rette for at ansatte får tid og mulighet for samarbeid seg imellom, for å sikre at vurderingen (og undervisningen) kan ha et tverrfaglig og helhetlig perspektiv. Det er også nødvendig å ha en struktur som sikrer mulighet for side-ved-side observasjoner, og samtaler med ungdommen. Se gjerne Montessori Norges anbefalte arbeidstidsavtale.

Barnetrinn

Barnetrinn

(Dette prioriteres ikke nå, men skal tas med på sikt for å sikre helhet og samsvar i hele grunnskolen. Se læreplanen for beskrivelser av vurdering på barnetrinnet).

Ungdomstrinn

Introduksjon

Montessoriungdomsskolen legger stor vekt på sosial og emosjonell utvikling, og søker å skape et samarbeidende samfunn. Ungdommens egen indre motivasjon, driv og selvfølelse er viktigere enn ytre former for belønning. Helhetlig utvikling vektlegges fremfor kun utvikling av målbare kunnskaper og ferdigheter. Et viktig prinsipp er at ungdommen selv deltar aktivt i vurderingsarbeidet. På den måten kan valoriseringen styrkes, som er en del av ungdommens helhetlige utvikling og vekst i montessoripedagogikken for aldersgruppen 12–15(18) år.

Valorisering kan karakteriseres som bevissthet rundt ens egen kapasitet, styrker og svakheter, og er noe som endrer et individ på veien mot optimal utvikling. Det handler ikke bare om å føle seg bra, eller hva andre mener. Valorisering kommer innenfra og handler ikke om noe som blir tillagt individet av andre. (Montessorilæreplanen, side 136).

De voksne bruker blant annet samtale og observasjon som viktige redskap i dette arbeidet. De voksne i en montessoriungdomsskole må kjenne til ungdommens karakteristikk, og bruke den kunnskapen til å skape et miljø som er tilpasset ungdommenes utviklingsmessige behov. Dette er en svært viktig forutsetning for å drive godt vurderingsarbeid i henhold til læreplanen og målet om valorisering.

Ungdommens karakteristikk og det forberedte miljøet

Montessoriungdomsskolen skal svare til ungdommens behov og gi dem gode forutsetninger for livet som venter dem etter skolen. Det å forstå det voksne samfunnets oppbygning og struktur er et av ungdommens viktigste behov, og skolen skal tilrettelegges på en slik måte at ungdommene får kunnskap om dette og om hvordan de selv kan påvirke og medvirke. Ungdom er sensitive for rettferdighet og personlig verdighet. For å ivareta dette er blant annet det å delta i vurderingsarbeid viktig.

Noen særtrekk ved ungdommen er:

- ▶ å ha behov for meningsfulle aktiviteter NÅ
- ▶ å forstå nødvendigheten av ytre krav, plikter og konsekvenser
- ▶ å sette kunnskap inn i en ny sammenheng
- ▶ å bruke språk for å bli kjent med andre kulturer og mennesker
- ▶ å bli kjent med kropp og sjel på nytt; fysiske endringer og følelsesmessig sårbarhet
- ▶ å jobbe mot sosial og økonomisk selvstendighet
- ▶ å ha ungdommenes lille samfunn og nære venner som utgangspunkt
- ▶ å vise politisk og sosial forståelse
- ▶ å vise et lidenskapelig forhold til rettferdighet og urettferdighet
- ▶ å vise grenseløs energi for det som interesserer
- ▶ å ville diskutere, argumentere og analysere
- ▶ å konstruere individet på nytt; fra barn til voksen
- ▶ å finne sin plass i samfunnet

Det finnes noen klare forutsetninger som må være til stede i et montessorimiljø, for å møte ungdommenes behov og deres særtrekk;

- ▶ mulighet for å vise og øve opp sosial og økonomisk selvstendighet
- ▶ reelle arbeidsoppgaver
- ▶ ansvar med reelle konsekvenser

For de beste muligheter for rettferdig vurdering skal også montessoriungdomsskolens forpliktelser følges:

- ▶ forberede et fysisk miljø som er tilpasset de grunnleggende behov hos ungdom i det tredje utviklingstrinn. Dette inkluderer 7.trinn som del av det fysiske og sosiale ungdomsskolemiljøet (med kompetansemål fra sitt trinn).
- ▶ tilby materiellet i elementene og et forberedt miljø der ungdommene kan skape sammenheng og mening mellom teori og praksis
- ▶ skape et dynamisk ungdomsmiljø basert på minst tre års aldersblanding innen samme utviklingstrinn og naturlige læringssituasjoner der lærdom overføres fra ungdom til ungdom
- ▶ organisere undervisningen med et organisk, ikke-lineært pensum der man presenterer helheten først, deretter detaljer, for så å gå tilbake til helheten
- ▶ skape en struktur i undervisningen som inkluderer lange arbeidsøkter, utforskende arbeid og daglige praktiske gjøremål
- ▶ oppmuntre ungdommene til beundring, takknemlighet og respekt for hele skaperverket

- ▶ bidra til en sunn utvikling av viljen gjennom en dynamisk balanse mellom frihet og ansvar, og fremme gode arbeidsvaner hos alle ungdommene
- ▶ legge til rette for gode sosiale relasjoner i gruppen gjennom aktiv bruk av samtaler, diskusjoner og samarbeid
- ▶ skape et læringsmiljø der ungdommene ansvarliggjøres og får oppleve muligheten for økonomisk selvstendighet i et fellesskap
- ▶ skape et læringsmiljø hvor det er naturlig at ungdommene går ut i samfunnet for å skaffe seg informasjon og for å bidra i lokalmiljøet
- ▶ skape et læringsmiljø for utvikling av økt selvinnsikt gjennom aktiv eksperimentering, uavhengighet og integritet
- ▶ skape et læringsmiljø som imøtekommer ungdommens behov for tilhørighet, nytte og identitetsutvikling
- ▶ skape et miljø der de voksne er tydelige ledere og rollemodeller, som kan veilede gruppens medlemmer i prosessen mot selvstendighet, men ikke står i veien for ungdommenes utvikling
- ▶ sikre at miljøet på skolen fremmer trygghet, trivsel og læring gjennom respekt for individet, miljøet og fellesskapet
- ▶ legge til rette for samarbeid med hjemmet i prosessen med å frigjøre ungdommen fra rollen som barnet i familien
- ▶ sette fred på jorden sentralt i hele læreprosessen og hjelpe ungdommene til å se seg selv som aktive fredsskapere
- ▶ stimulere, bruke og videreutvikle kompetansen i montessoripedagogikk hos personalet

Side-ved-side observasjon

Observasjon av ungdommene er et nødvendig hjelpemiddel for den voksne, og en hjørnestein i montessoripedagogikken uansett utviklingstrinn. Gjennom grundig observasjon kan vi forberede eller endre miljøet slik at undervisningen møter ungdommenes behov, gi konstruktive tilbakemeldinger, og sikre at de får den støtten de trenger for å lykkes både akademisk og sosialt. Dette gjør observasjon til et kraftfullt verktøy i både underveis- og sluttvurdering, og en nøkkelkomponent i å fremme ungdommenes helhetlige utvikling.

Vi observerer det som har med utviklingen av ungdommen i tredje utviklingstrinn å gjøre. For å kunne observere dette, gjør vi det mens vi jobber side-ved-side med ungdommen, altså helst i en praktisk situasjon. Observerer vi et akademisk arbeid, kan man også se etter en samhandling med andre. Vi observerer også hva som skal til for at ungdommen konsentrerer seg over lengre tid, og deres utholdenhet og kreativitet.

Alle observasjoner som kan være med å danne grunnlag for vurdering av kompetansemålene bør skrives ned av den voksne, slik at man har det som dokumentasjon for eventuell halvårs-/sluttvurdering. Noen eksempler på hva den voksne kan og bør observere, og som kan være nyttig informasjon i en vurderingssituasjon og for å utvikle mål og kjennetegn;

- Får ungdommen mulighet til å følge sine interesser? Hvordan er spennet i interesse?

- Hvor lenge varer interessen?
- Hvordan øver de på fritt valg?
- Har de lange perioder med konsentrasjon?
- Hvor lenge holder de på med oppgaven? Helt til oppgaven er ferdig?
- Trenger de hjelp til å være fokusert?
- Trenger de å beskyttes fra andre som forstyrrer?
- Tar de ansvar?
- Hvordan responderer de på forventinger til dem? Også til egne forventninger.
- Hvordan håndterer de feil, og hvordan løser de problemer?
- Kan de jobbe alene eller trenger de en voksens hjelp?
- Øver de på å være leder?
- Vil de gjøre ting fordi vi spør dem om det?
- Hvordan bruker de sine ferdigheter og erfaringer?
- Hvilke oppdagelser gjør de, som kan føre dem videre i sin utforsking og faglige forståelse?
- Hvordan klarer de å dra sammen informasjon til å komme til nye konklusjoner eller forstå nye sammenhenger?
- Har de selvdisiplin og selvkontroll?
- Har de følelsen av om det er verdt det? Følelsen av at det er viktig/nødvendig arbeid de gjør?

For sluttvurdering er observasjon med på å gi en omfattende oversikt over ungdommenes prestasjoner og utvikling, og er med på å muliggjøre en rettferdig og helhetlig vurdering basert på det faktiske arbeidet gjennom hele perioden, ikke bare på prøver og tester.

Samtaler med ungdommen

I henhold til forskriften § 6-6. Samtale om utvikling har elever rett til minst en samtale i halvåret om den faglige utviklingen sin. Samtalen kan gjennomføres i sammenheng med samtalen med foreldrene etter § 8-1.

Elever har dessuten rett til jevnlig dialog med kontaktlærer om hvordan de utvikler seg sosialt og på andre måter. Dialogen skal sees i sammenheng med privatskolelova § 1-1 og Overordna del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen eller annen jevn god læreplan, jf. privatskolelova § 2-3.

I montessoriumskolen har vi flere typer samtaler med ungdommen. Disse samtalene er et kritisk verktøy for ungdommens kontinuerlige utvikling, og sikrer jevnlig oppfølging og støtte i læringsprosessen. Samtalene kan ta litt ulik form, og deles inn etter ulike formål. Under følger noen eksempler:

► Jevnlig samtale

Formålet med å ha jevnlig samtaler med ungdommen er å støtte selvevaluering, vurdering og utvikling. Den jevnlig samtalen gir en strukturert arena for refleksjon og tilbakemelding, hvor ungdommen kan reflektere over egen innsats, få veiledning og sette mål for fremtidig arbeid. Denne type jevnlig samtale er naturlig å ha etter hvert utforskende arbeid.

Ungdommen inviterer til møtet, leder samtalen, stiller forberedt med agenda og en plan for perioden frem til neste samtale.

Samtalen følger en fast agenda som starter med en gjennomgang og evaluering av forrige samtale, inkludert oppsummering og vurdering av fremgang og aktiviteter. Ungdommen reflekterer over mål, suksesser og områder for forbedring, samt diskuterer eventuelle faglige utfordringer og strategier for å overvinne disse. Til slutt planlegges perioden frem til neste samtale med fokus på arbeidsoppgaver, frister og planlagte aktiviteter. Ungdommen skriver referat fra samtalen på bokmål, nynorsk eller engelsk.

► Vurderingssamtalen (til halvårsvurdering, jmf § 6-6 i forskrift)

Vurderingssamtalen er et møte mellom ungdommen og ungdommens faglærere, hvor ungdommen selv er møteleder. Samtalene foregår vanligvis med rundt to faglærere om gangen, noe som gjør at ungdommen deltar i flere vurderingssamtaler. Etter hver samtale skriver ungdommen et referat, som blir en del av ungdommens halvårsvurdering. Referatet skal godkjennes av faglærerne før ungdommen får det med seg hjem.

Vurderingssamtalen gjennomføres noen uker før semesteret avsluttes, slik at ungdommen får mulighet til å revidere arbeidet og/eller vise frem kompetanse de ikke tidligere har fått vist.

Ungdommen har da ansvar for å oppdatere referatet fra vurderingssamtalen og avklare eventuelle endringer med de aktuelle faglærerne.

- Referatet fra vurderingssamtalen starter med informasjon om dato og hvem som var til stede. Deretter beskrives ungdommens selvrefleksjon, hvor ungdommen identifiserer sine styrker, områder for forbedring og gir generelle refleksjoner over egen innsats og utvikling.
- Videre inneholder referatet fagspesifikke tilbakemeldinger for hvert fag, der både ungdommen og faglærerens refleksjoner og tilbakemeldinger blir dokumentert. Her kan ungdommen uttrykke sine opplevelser og få konkret feedback fra de voksne, som igjen bidrar til en tydelig forståelse av faglig ståsted og muligheter for videre utvikling.
- Deretter diskuteres mål og strategier for neste semester. Dette inkluderer både mål som settes for faglig utvikling og de strategier som planlegges for å nå disse målene. Denne delen av samtalen sikrer at både ungdommen og de voksne har en felles forståelse av forventningene fremover.
- Til slutt oppsummeres hovedpunktene fra samtalen. Her dokumenteres kort hva som ble diskutert og avtalt, samt hvilke skritt ungdommen og de voksne har forpliktet seg til å gjennomføre. Denne oppsummeringen fungerer som en klar veiledning for hva som skal fokuseres på i tiden fremover, og bidrar til å holde både ungdom og voksne ansvarlige for de avtalte målene og strategiene.

Slik struktureres vurderingssamtalen som et nyttig verktøy for ungdommens læring og utvikling, hvor både faglige prestasjoner og personlige målsetninger adresseres i en systematisk og målrettet prosess.

► Utviklingssamtale med foresatte, ledet av ungdommen

I henhold til § 8-1 i forskriften skal skolen minst to ganger i året invitere foreldrene til elevene til en planlagt samtale med kontaktlæreren. Samtalen skal gi foreldre informasjon om hvordan eleven arbeider, den faglige utviklingen til eleven og hvordan eleven utvikler seg sosialt. Samtalen skal også klargjøre hvordan eleven, skolen og foreldrene skal samarbeide for å legge til rette for at eleven

lærer og utvikler seg. Elever som har fylt tolv år, har rett til å være med i samtalen. Samtalen kan sees i sammenheng med samtalen med eleven etter § 6-6.

Denne utviklingssamtalen er styrt av ungdommen, og ungdommen legger opp til en presentasjon om egen utvikling i starten av møtet, etterfulgt av en samtale med skolen og foresatte. Utviklingssamtalen skal først og fremst være et positivt møte mellom ungdommen, foreldrene og skolen. Målet med samtalen er å få en felles forståelse for ungdommens faglige og sosiale utvikling, at de får tydelige fremovermeldinger om hva som skal til for å få god progresjon videre, samt se på den unges behov for støtte, tilrettelegginger eller utfordringer.

Underveisvurdering

Formålet med vurdering er, i henhold til Forskrift til Privatskoleloven § 6-2, *å fremme læring og lærelyst, samt å informere om elevenes kompetanse underveis og ved slutten av opplæringen.*

I § 6-11 beskrives kravene knyttet til undervegsvurdering i fag

All vurdering som blir gjort før opplæringa er avslutta, er undervegsvurdering.

Undervegsvurderinga i fag skal vere ein integrert del av opplæringa, og ho skal tene til å fremje læring, auke kompetansen i faga og gjere opplæringa betre tilpassa den enkelte. Undervegsvurderinga kan vere munnleg, skriftleg eller begge delar.

I underveisvurderingen skal elevene:

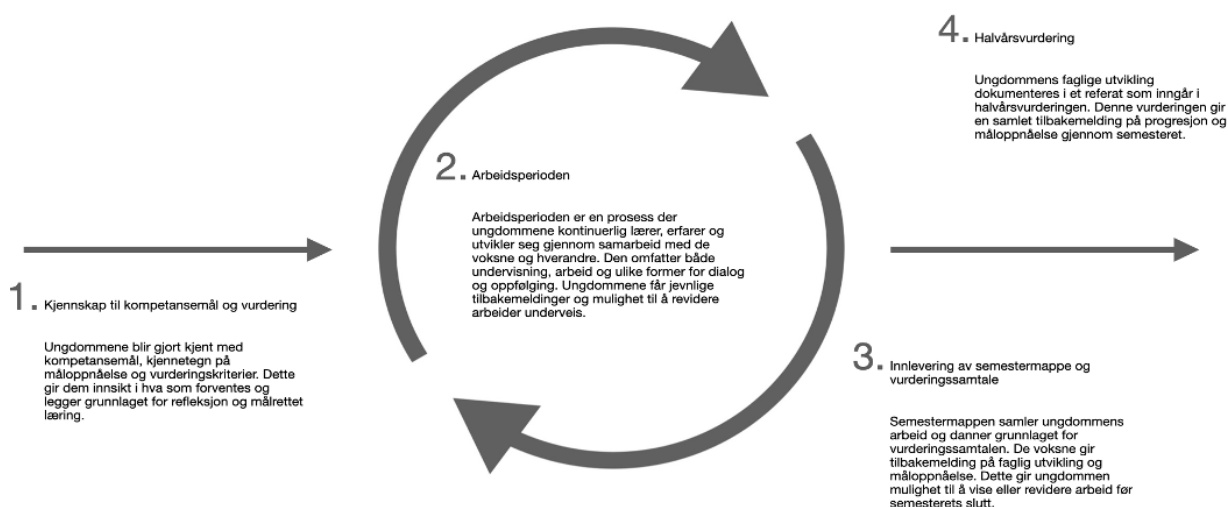
- a. Delta i vurderingen av eget arbeid og reflektere over egen læring og utvikling.
- b. Forstå hva de skal lære og hva som forventes av dem.
- c. Få vite hva de mestrer.
- d. Få råd om hvordan de kan jobbe videre for å øke sin kompetanse.

Underveisvurderingen skal brukes til å vurdere om ungdommen har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. privatskoleloven § 3-4c.

Ungdommer som får individuelt tilrettelagt opplæring, skal ha underveisvurdering ut fra målene i den individuelle opplæringsplanen som er utarbeidet for dem, jf. privatskoleloven § 3-6 og opplæringsloven § 11-10.

Vurderingspraksis påvirker ungdommens lærelyst og selvfølelse. Selv om lærelyst ikke vurderes direkte, er det en del av vurderingens formål, i tråd med overordnet del av læreplanen. Gjennom underveisvurdering får de voksne informasjon om ungdommens faglige utvikling. Når denne informasjonen brukes til å fremme læring og tilpasse opplæringen, kalles det vurdering for læring. Se også kapittel om «underveisvurdering» i læreplanen. Observasjon og samtaler er den voksnes viktigste verktøy i arbeidet med underveisvurdering.

Vi kan se for oss undervisvurderingen ha følgende syklus:

► Kjennskap til kompetansemål og vurdering

Det er avgjørende at ungdommene får en god forståelse av de aktuelle kompetansemålene, samt kjennetegnene på måloppnåelse og vurderingskriterier. Dette gir dem innsikt i hva som forventes, og hjelper dem med å reflektere over egen innsats og læring. Slik legges grunnlaget for en bevisst og målrettet læringsprosess.

► Arbeidsperioden

Skolen legger til rette for at ungdommene kan utforske kompetansemålene gjennom sitt arbeid og studier. Kompetansemålene skal ikke begrense ungdommens arbeid, men være en hjelp til å styrke det. Ungdommene har også mulighet til å utforske kompetansemål som ikke er aktuelle i det gjeldende semesteret, og oppfordres til å engasjere seg i det som er relevant for deres interesser og for minisamfunnets behov. Dette gir rom for fleksibilitet og dypere læring.

Vurderingen begrenses ikke til skriftlig arbeid, da undervisvurderingen både er muntlig og skriftlig. Ungdommene skal få mulighet til å vise sin kompetanse på flere og varierte måter, noe som sikrer en helhetlig vurdering av deres kunnskap, ferdigheter og innsats. Alt ungdommene gjør, både i og utenfor undervisningssituasjoner, er en del av den helhetlige vurderingen. Dette inkluderer alle former for samhandling og arbeid gjennom skoleåret.

► Semestermappe og vurderingssamtale

Vurderingssamtalen er en sentral del av vurderingsstrukturen og gir rom for refleksjon og tilbakemelding. Ungdommene leverer en semestermappe til de voksne i forkant av vurderingssamtalen, som er en oppsamling av ungdommens arbeid og studier i løpet av semesteret. Semestermappen inneholder ikke nødvendigvis alt av ungdommens arbeid, men fungerer som et verktøy for de voksne til å få en bedre oversikt over ungdommens utvikling og prestasjoner. Den gir også en mulighet for ungdommene selv til å reflektere over egne prestasjoner og læringsprogresjon. Undervisvurderingen baseres på en helhetlig vurdering av ungdommen og inkluderer alt som er gjort gjennom semesteret, ikke bare det som er dokumentert i semestermappen.

I vurderingssamtalene med faglærerne gjennomgås innholdet i semestermappen, og det gis tilbakemeldinger og veiledning basert på ungdommens faglige utvikling og måloppnåelse. Semestermappen må leveres i noe tid før vurderingssamtalen, slik at de voksne får tid til å lese gjennom det som er levert. Samtidig er det viktig å presisere at det ikke bør være noen store overraskelser i semestermappen, da de voksne skal ha fulgt ungdommens læringsreise tett gjennom semesteret.

► Halvårsvurdering

Ungdommens refleksjoner og faglærernes tilbakemeldinger blir dokumentert i et referat som inngår i halvårsvurderingen. Dette referatet skal godkjennes av faglærerne før ungdommen får det med seg hjem.

Vurderingssamtalen gjennomføres noen uker før semesteret avsluttes, slik at ungdommene får mulighet til å revidere arbeider eller vise frem kompetanse de ikke tidligere har fått vist. Ungdommen har da ansvar for å oppdatere referatet fra vurderingssamtalen og avklare eventuelle endringer med de aktuelle faglærerne.

Ved starten av hvert semester, og/eller ved oppstart av nye utforskende arbeider, blir ungdommene introdusert for aktuelle kompetansemål, kjennetegn på måloppnåelse og vurderingskriterier. Målet er å gi ungdommene innsikt i hva som forventes, samt hjelpe dem med å reflektere over egen innsats og læring.

Sluttvurdering

Sluttvurderingen skal gi informasjon om nivået ved avslutning av grunnskoleopplæringen, den fastsetter hvilken kompetanse ungdommen har ved slutten av opplæringen.

«Standpunkt karakteren er et uttrykk for elevens samlede kompetanse. Eleven skal ha mulighet til å vise kompetanse på flere og varierte måter for at læreren skal få tilstrekkelig kunnskap om elevens samlede kompetanse. Standpunkt karakteren er derfor basert på et bredere vurderingsgrunnlag over lengre tid, enn det som er tilfelle for eksamens karakteren» (Udir.no).

Denne formen for sluttvurdering av ungdommens samlede kompetanse over lengre tid gir rom for at sluttvurdering henger sammen med hvordan ungdommene er vant til å bli vurdert og veiledet underveis i sitt opplæringsløp ved en montessoriskole.

«Ved vurdering av elevens samlede kompetanse skal læreren basere seg på kompetansemålene i læreplanen. Læreren har likevel ikke anledning til å vurdere sluttkompetansen til eleven bare på grunnlag av noen utvalgte kompetansemål, men må løfte blikket fra ett og ett kompetansemål og se dem i sammenheng» (Udir.no).

Dette er en forutsetning i montessorilæreplanen, der helheten og sammenhenger vektlegges. Ved all vurdering, også sluttvurderingen, er det sentralt at de voksne er bevisste på følgende:

- ▶ Kompetansemålene skal forstås i lys av alt som er skrevet om *faget* i læreplanen. Teksten om faget gir en innramming for å tolke kompetansemålene i læreplanen.
- ▶ Alle kompetansemålene i montessorilæreplanen er utledet av «kunnskaps- og utforskningsområder» og «nøkkeloppgaver» beskrevet i hvert fag, og disse er med på å gjøre det tydelig hva som utgjør den samla kompetansen i faget.
- ▶ Teksten om *faget* knytter læreplaner i fag til overordnet del, som gir den helhetlige pedagogiske rammen for alt læreplanarbeid. I arbeidet med standpunktvurdering er det altså viktig å forstå sammenhengen i læreplanen.

Standpunkt karakter

Underveisvurdering har blant annet som mål å fremme læring og lærelyst for å få til økt kompetanse, mens når vi kommer over til sluttvurdering skal det fastsettes hvilken kompetanse ungdommene har ved slutten av opplæringen.

Sluttvurdering i montessoriumsskolen settes i form av standpunkt karakter (eller deltatt) når opplæringen i det enkelte fag er helt avsluttet. Standpunkt karakterene føres på vitnemålet, og er et enkeltvedtak det kan klages på, og det kan føre til en endring av standpunkt karakteren. Det er ikke eksamen i vår læreplan (fra skoleåret 2025/26).

Standpunktkarakterene blir dermed alene en viktig del av veien videre for mange, da det danner grunnlaget for inntak til videregående skole. Det er snittet av standpunktkarakterene som brukes ved inntak, ikke et visst antall karakterer.

Hvordan kan du så sikre deg et mest mulig reelt bilde av ungdommenes helhetlige kompetanse helt mot slutten av opplæringen? For å ha utviklet kompetanse, må ungdommen ha tilegnet seg både fagkunnskaper og ferdigheter, men i tillegg kunne anvende dette for å løse utfordringer og reflektere.

Det presiseres at helhetlig kompetanse og fastsetting av standpunktkarakter ikke kan gjøres ved å ta et snitt av vurderinger som er gjort underveis. Samtidig er kompetanse som ungdommen har vist i løpet av opplæringen en del av vurderingen ved fastsetting av standpunkt, og faglæreren må vurdere om det ungdommen har vist underveis også gir relevant informasjon om sluttkompetansen. Grunnlaget for vurderingen er kompetansemålene i faget samlet sett, alltid forstått i lys av det som er skrevet om faget og nøkkeloppgaver.

Det foreslås her at ungdommens arbeid i en sluttvurderingsperiode gjennomføres på en måte som speiler kunnskaps- og utforskningsområdene i faget for å sikre en helhetlig vurdering av den samlede kompetanse i tråd med krav til standpunktvurdering. Utforskende arbeid i sluttvurderingsperioden skal gi mulighet for at ungdommene får vist kompetanse på ulike måter. Samtidig skal utforskende arbeid (som vanlig) planlegges i størst mulig grad med utgangspunkt i behov ungdommene kjenner på i minisamfunnet sitt.

Valg av utforskende arbeid, spesielt mot slutten av opplæringen, må bli gjort i et samarbeid mellom ungdommer og voksne for å sikre at helhetlig kompetanse kan bli vist. Faglæreren skal sette karakter basert på kompetansen ungdommen viser ved å planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget faglig arbeid.

Utforskende arbeider må gi muligheter for å vise kompetanse og ikke legge vekt på f.eks. å pugge faktastoff. Det som er skrevet om faget, kunnskaps- og utforskningsområder og nøkkeloppgaver er et naturlig utgangspunkt sammen med kompetansemålene for utvikling av utforskende arbeider og vurderingen av helhetlig kompetanse.

Hovedpunkter:

- ▶ Standpunktkarakteren skal være uttrykk for den samla kompetansen ungdommen har ved avslutning av opplæringen.
- ▶ Grunnlaget for vurdering i fag er kompetansemålene i læreplanen i faget. Kompetansemålene forstås i lys av det som er skrevet om faget i læreplanen, samt nøkkeloppgavene.
- ▶ Ungdommen skal få mulighet til å vise kompetansen sin på flere og varierte måter.
- ▶ Kompetanse som ungdommen har vist i løpet av opplæringen, er en del av vurderingen når standpunktkarakteren skal fastsettes.
- ▶ Ungdommen skal vite hva det blir lagt vekt på i fastsetting av standpunktkarakter.
- ▶ Forutsetninger, fravær, orden og oppførsel skal ikke inngå i vurderingen. Innsats skal bare være en del av vurderingen i fag hvor det står spesifikt i læreplanen.

Se også:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/vurdering/sluttvurdering/standpunktvurdering/>

Vurderingen av standpunktkarakter må være forutsigbar for ungdommen, hen skal forstå hva det blir lagt vekt på i fastsettelsen. Kjennetegn på måloppnåelse (kvalitetsbeskrivelser) og vurderingskriterier (hva skal ha vært med i «svaret») kan brukes for å tydeliggjøre dette. Hvordan ungdommens sluttkompetanse er fastsatt og hva som er vektlagt ved fastsettelse av standpunktkarakteren er viktig å dokumentere også ved en eventuell klage.

Kjennetegn på måloppnåelse og vurderingskriterier

I arbeidet med lokale læreplaner og fastsetting av halvårs- og standpunktkarakterer står beskrivelser av måloppnåelse sentralt: hva skal til for å få de ulike karakterene. Men i det daglige, løpende vurderingsarbeidet er ikke nødvendigvis slike beskrivelser av forventet sluttkompetanse hensiktsmessig. Derfor skilles det ofte mellom kjennetegn på måloppnåelse og vurderingskriterier.

► Kjennetegn på måloppnåelse:

Beskrivelser som viser grader av måloppnåelse for ett eller flere mål, brukes mest i forhold til sluttvurdering, men også som *utgangspunkt for* å lage vurderingskriterier. Kjennetegnene utvikles av de voksne i lokalt arbeid med læreplanen, og kan settes opp i matrise-format, ofte med tre eller fire nivåer på kompetanse. Kjennetegnene tar utgangspunkt i kompetanse slik den er beskrevet i læreplanen i faget, og beskriver overordnet hvordan samlet kompetanse kan se ut på ulike nivåer. Skolene må selv konkretisere dette videre i sitt lokale arbeid med læreplanen, og slik utnytte muligheten for profesjonelt skjønn og lokalt handlingsrom.

Maler som ligger ved i dette appendikset kan brukes som utgangspunkt. Generelle kjennetegn på måloppnåelse som kan gjelde for alle fag kan gi grunnlag for å vurdere ungdommenes evne til å anvende kompetansen på tvers av fag, og legge til rette for at hen får vise sin kompetanse på mange og varierte måter, *se eksempel under «vurderingsstøtte»* (generell mal).

En annen mal viser kjennetegn på måloppnåelse som lages for hvert enkelt fag, med beskrivelser på nivå knyttet til hvert kompetansemål.

Se eksempel for faget fordypning i arbeid under «vurderingsstøtte».

► Vurderingskriterier:

Dette er ofte oppgavespesifikke krav eller forventninger som skal hjelpe ungdommen til å utvikle kompetanse eller ferdigheter. Kriteriene knyttes til en konkret vurderingssituasjon eller læringsaktivitet og kan lages i mange ulike varianter. Utvikles av voksne og/eller ungdom og voksen –

på dette nivået kan ungdommene være med på å vurdere kvalitet og identifisere kriterier som må til på ulike nivå.

Eksempler på oppsett kan være i form av sjekklister (*se eksempel med fuglekasse under «vurderingsstøtte»*), modell, beskrivelse eller vurderingsrubrikk (*se eksempel med rapportskrivning i naturfag under «vurderingsstøtte»*).

Kriteriene kan både inneholde krav knyttet til kompetansemålene i fagene, og andre momenter som f.eks. å bidra positivt i gruppa, ha en positiv innstilling, levere innen en frist og den overordnede delen av læreplanen ellers.

Disse kriteriene er ment å *hjelpe ungdommene* i læringen. Kriteriene tilpasses hvor i læringen ungdommene er, og læringsbehov (kan være ulike for ulike elever). Det er disse kriteriene, som utarbeides for oppgavene, som er *utgangspunkt for tilbakemelding* på konkrete oppgaver, ikke kjennetegnene på måloppnåelse (de brukes til sluttvurdering (og ev. til halvårsvurdering)).

Klagerett

I henhold til kapittel 7 i forskrift til privatskoleloven, kan elever klage på sluttvurderingen.

For montessoriskolene gjelder kapittel 7, med unntak av de deler som omtaler eksamen og karakter i orden og oppførsel. Følgende gjelder:

§ 7-2. Klagefristar

Fristen for å klage på (..) fastsetjing av standpunktkarakterar er ti dagar.

§ 7-3. Rett til grunngiving for karakteren

Dei som har klagerett, kan innanfor klagefristen krevje skriftleg grunngiving for standpunktkarakterar, vedtak om ikkje å fastsetje standpunktkarakter i fag (..)

Grunngivinga etter første (..) ledd skal givast av ein lærar (..)

§ 7-4. Klage på fastsetjing av standpunktkarakter i fag
Elevar kan klage på korleis standpunktkarakteren i eit fag er fastsett. Statsforvaltaren er klageinstans.

Dersom skolen ikkje gjer nytt vedtak, skal skolen saman med klaga sende ei grunngiving frå faglæraren for korleis karakteren er fastsett, og ei fråsegn frå dagleg leiar om saksbehandlinga til klageinstansen

Statsforvaltaren kan avvise klaga, stadfeste standpunktkarakteren eller oppheve standpunktkarakteren.

Dersom statsforvaltaren opphevar standpunktkarakteren, skal dagleg leiar sørgje for at det blir gjort ei ny vurdering og fastsett ein endeleg karakter. Statsforvaltaren skal ha kopi av det nye vedtaket.

§ 7-5. Klage på vedtak om ikkje å fastsetje standpunktkarakter i fag
Elevar kan klage på vedtak om ikkje å fastsetje standpunktkarakter i fag. Statsforvaltaren er klageinstans.

Dersom skolen ikkje gjer nytt vedtak, skal skolen saman med klaga sende ei grunngiving for at det ikkje er sett standpunktkarakter, ei fråsegn frå dagleg leiar om saksbehandlinga ved skolen og ein kopi av varselet om at karakteren kan falle bort, jf. § 6-7 til klageinstansen. Grunngivinga for at det ikkje er sett karakter, skal vere gitt av dagleg leiar i samråd med faglæraren.

Statsforvaltaren kan avvise klaga, stadfeste vedtaket om ikkje å setje standpunktkarakter eller oppheve vedtaket.

Dersom statsforvaltaren opphevar vedtaket, skal dagleg leiar sørgje for at det blir gjort ei ny vurdering og fastsett ein karakter eller eit anna vurderingsuttrykk. Statsforvaltaren skal ha kopi av det nye vedtaket.

Dokumentasjon/ vurderingsgrunnlag

For å sikre en rettferdig og helhetlig vurdering av ungdommenes kompetanse, er det nødvendig med god dokumentasjon gjennom hele opplæringsperioden. Dokumentasjonen danner grunnlaget for vurderinger underveis og til slutt for fastsetting av standpunktkarakter. Dokumentasjonen skal være systematisk og gi en helhetlig forståelse av ungdommens samlede kompetanse, slik at vurderingene reflekterer både skriftlige, muntlige og praktiske ferdigheter.

Krav og anbefalinger til dokumentasjon

Det er viktig å ha en systematisk og bred dokumentasjon av ungdommens læring og progresjon. Dokumentasjonen skal bidra til at vurderingene gjenspeiler ungdommens helhetlige kompetanse.

Eksempler på dokumentasjon kan være:

► Semestermappe

Semestermappen er en sentral del av vurderingsgrunnlaget og fungerer som en strukturert samling av ungdommens arbeid som viser deres faglige utvikling gjennom semesteret. Den gir både ungdommen og de voksne mulighet til å reflektere over fremdrift, mestring og læring, og bidrar til at de voksne kan vurdere ungdommens kompetanse på en helhetlig måte.

Arbeidene som samles i semestermappen kan være skriftlige, muntlige eller praktiske oppgaver som dekker ulike aspekter av faget, noe som sikrer at vurderingen favner bredt.

Semestermappen gir ungdommen en konkret mulighet til å følge sin egen utvikling og se hvordan egne ferdigheter og kunnskaper har utviklet seg over tid. De får større eierskap til sin egen læringsprosess, men også rom for refleksjon og eventuell revisjon av tidligere arbeider.

Semestermappen arkiveres ved slutten av hvert semester, slik at både ungdommen og de voksne har tilgang til dokumentasjon som viser progresjonen fra ett semester til det neste. Denne arkiveringen bidrar til en sammenhengende vurderingsprosess over flere år, og gir et tydelig bilde av både ungdommens faglige utvikling og områder hvor det eventuelt er behov for ytterligere støtte eller veiledning.

► Den voksnes logg/observasjoner

De voksne noterer hva ungdommen viser av faglig kompetanse gjennom ulike aktiviteter og situasjoner. Dette inkluderer ikke bare skriftlige oppgaver, men også muntlige presentasjoner, deltakelse i diskusjoner, praktiske aktiviteter og annen faglig interaksjon. Loggføringen gir en systematisk oversikt over hvordan ungdommen mestrer både skriftlige og muntlige ferdigheter, samt hvordan kunnskapen brukes i ulike sammenhenger.

Loggføringen skal være kortfattet, men nøyaktig. Den voksne bør registrere dato og aktivitet for når og hvilken aktivitet som har funnet sted, samt gjøre observasjoner om hva ungdommen mestrer og eventuelle utfordringer. Det er også viktig å inkludere refleksjoner over ungdommens utvikling og progresjon, for å få et helhetlig bilde av hvordan ungdommen utvikler seg faglig over tid.

► Ungdommens logg

Ungdommen kan føre sin egen logg der hen reflekterer over eget arbeid, faglige mål og fremdrift. Dette gir de voksne innsikt i ungdommens perspektiv på læringsprosessen og bidrar til en dypere forståelse av ungdommens utvikling.

► Referater fra samtaler med ungdommen

Etter hver samtale med ungdommen skrives det et referat som dokumenterer det faglige fokuset og eventuelle fremtidige mål. Det er en fordel at ungdommen selv skriver referatene etter vurderingssituasjoner, da dette øker ungdommens eierskap til egen læring og sikrer en dypere refleksjon over progresjonen. Disse referatene inngår i den samlede dokumentasjonen som grunnlag for vurdering.

► Fagrapporter

Fagrapporter spiller en sentral rolle for de voksnes arbeid med å dokumentere og systematisere undervisningen, samt i å støtte skolens kontinuerlige utvikling og forbedring. Disse rapportene gir en grundig oversikt over kompetansemål, arbeidsmetoder, læringsstrategier, og arbeid som ungdommene har utført. Fagrapportene fungerer som omfattende dokumentasjon av skolens pedagogiske arbeid. De viser hvilke kompetansemål som er adressert i løpet av skoleåret, samt hvordan disse målene er implementert på ulike måter, f.eks. gjennom praktisk arbeid, individuelle studier, gruppearbeid, og temabasert læring.

Dokumentasjonen sikrer at undervisningen er i tråd med Læreplan for montessoriskolen (2020), og gir et verktøy for å evaluere og sikre at alle nødvendige kompetansemål blir dekket, spesielt viktig ved tilsyn eller eksterne evalueringer.

Fagrapportene er også et verdifullt utgangspunkt for skolens videre utvikling av undervisningen. Ved å samle og analysere informasjon om brukte metoder og deres påvirkning på ungdommens læring, kan skolen identifisere effektive tilnærminger.

I en montessoriskole, hvor undervisningen er elevsentrert og fleksibel, gir fagrapportene innsikt i hvordan ulike læringsaktiviteter har fungert. Dette kan lede til informerte beslutninger om fremtidig undervisningspraksis og utvikling av nye strategier.

Fagrapportene bidrar til å sikre transparens og forbedre kommunikasjonen mellom skole, ungdommer og foresatte. En oversikt over hva og hvordan det undervises gir foresatte innsikt i ungdommens læringsprosess, og styrker samarbeidet mellom hjem og skole, da foreldre bedre kan forstå hva ungdommene lærer og hvordan de kan støtte dem hjemme.

Hva bør dokumenteres før standpunktarakter kan settes?

Standpunktarakteren skal reflektere ungdommens samlede kompetanse ved avslutningen av opplæringen. I henhold til forskriften for standpunktavurdering er det krav om en helhetlig vurdering som dekker fagets hovedområder, selv om det ikke er nødvendig å inkludere alle kompetansemålene. Dokumentasjonen skal gi et solid faglig grunnlag for vurdering og sikre at ungdommens kompetanse vurderes på flere og varierte måter.

For å sette standpunktarakteren på et godt faglig grunnlag, bør følgende kunne dokumenteres:

- Hvordan sluttkompetansen er fastsatt og hvilke vurderinger som ligger til grunn for standpunktarakteren.
- Hvordan ungdommen har fått informasjon om kompetansemålene.
- Hvordan ungdommen har fått tilbakemelding på sitt faglige nivå, og råd om hvordan resultatet kan bli bedre (underveisvurdering og kjennetegn på måloppnåelse).
- Hvordan det har vært lagt til rette for at

ungdommen kan delta i vurderingen av kvaliteten på eget arbeid (egenvurdering).

- Hvilke muligheter ungdommen har hatt til å forbedre sin kompetanse før standpunkt-vurderingen ble satt.

For å støtte dokumentasjonen bør man ha tilgjengelig eksempler på ungdommens arbeid som dekker fagets kjerneelementer, samt referater fra samtaler som viser fremgang, refleksjoner og faglige mål.

Orden og oppførsel

- På montessoriskolene praktiseres vurdering i orden og oppførsel uten karakter.
- På vitnemålet skal det føres følgende merknad:

VMM45 Det gis ikke vurdering med karakter i orden og oppførsel i montessoriskolen, jf. 2020/1022.

I Montessoripedagogikken er sosial læring, ansvar og fellesskap sentrale prinsipper gjennom hele grunnskoleløpet. Målet er å utvikle barn og ungdom som er selvstendige, tar ansvar for seg selv og miljøet rundt seg, og som er i stand til å balansere frihet med ansvar. Dette er i tråd med § 6-3 i forskrift til privatskoleloven, der formålet med vurdering i orden og oppførsel er *å fremme sosial læring, bidra til et trygt og godt skolemiljø, og gi informasjon om elevens orden og oppførsel.*

Dette bidrar til et miljø der ungdommene kan utvikle ansvarsfølelse og sosial kompetanse. Fokus ligger på veiledning og refleksjon fremfor sanksjoner, slik at ungdommene får muligheten til å lære av egne handlinger i et trygt og støttende fellesskap.

Vurdering av orden og oppførsel bør alltid være en del av skolens helhetlige arbeid med å skape et trygt og inkluderende skolemiljø. Straff og negative sanksjoner fører sjelden til varig forbedring av atferd. Forebyggende arbeid er derfor avgjørende for å støtte ungdommene i deres sosiale utvikling. Gjennom regelmessige samtaler, veiledning og refleksjon får ungdommen muligheten til å forstå

hvordan deres handlinger påvirker andre og miljøet rundt dem. Vår tilnærming er basert på prinsippet om at læring og forbedring skjer best når ungdommene føler seg trygge, forstått og inkludert.

Forskriftens § 6-3 slår videre fast at;
(..) Skolereglane er grunnlaget for vurdering i orden og i oppførsel, jf. privatskolelova § 5A-7. Orden heng saman med om elevane er punktlege og førebudd og følgjer opp arbeid. Oppførsel heng saman med om elevane viser omsyn og respekt for andre. Elevane skal vere gjort kjende med skolereglane.

Kompetanse i fag skal ikkje trekkjast inn i vurderinga av orden eller oppførsel. I vurderinga skal det takast omsyn til føresetnadene til elevane. Det skal ikkje leggjast avgjerande vekt på enkelthendingar med mindre dei er særleg klanderverdige eller grove.

I henhold til § 5A-7 i Privatskoleloven skal skolen altså ha *skolereglar om organisering av skoledemokratiet og om rettar og plikter for elevane, mellom anna om orden og oppførsel (skolereglar).*

Skoleregler er et verktøy som tydelig definerer ungdommenes rettigheter og plikter på skolen. Reglementet skal være lettfattelig og gi klare rammer for hva som er god orden og ønsket oppførsel. I tillegg til å stadfeste rettigheter og plikter, skal det også inneholde regler om sanksjoner ved brudd

på reglementet. Det er skoleeierens (styrets) ansvar å fastsette ordensreglementet for hver skole. Reglementet bør utformes i samarbeid med ungdommer, foresatte og ansatte, og være positivt formulert slik at det i størst mulig grad fokuserer på hvordan man ønsker at skolemiljøet skal være. Skolen må sørge for at ungdommene er kjent med reglene og hva som vektlegges i vurderingen av deres orden og atferd.

Læreplan for montessoriskolen (2020) beskriver utfyllende hvordan montessoriskoler jobber med å fremme sosial læring og bidra til et trygt og godt miljø. Det er også grundige beskrivelser av hvordan skolene jobber med å utvikle ungdommenes evne til å ha orden, ta ansvar i miljøet og gruppen, og av hvordan man skaper et inkluderende fellesskap der frihet og ansvar balanseres. Relevante beskrivelser finnes blant annet under *Valorisering* (s. 136), *Forpliktelser* (s. 138), *Frihet og ansvar* (s. 146), *Observasjon* (s. 150), *Underveisvurdering* (s. 151) og under *Harmoni og høflighet* (appendiks til læreplanen).

Vurderingsstøtte

Vurderingsstøtte

Her finnes ressurser for skolene i form av maler og eksempler som er relevante for vurderingsarbeidet. Vurderingsstøtten som tilbys her kan bidra til at skolene praktiserer større grad av felles vurderingskultur. Det er likevel viktig å understreke at malene og eksemplene her er veiledende, og at de kan danne utgangspunkt for lokale tilpasninger.

Maler og annen vurderingsstøtte skal videre utarbeides i samarbeid med montessoriumgdomsskolene i løpet av høsten 2024, og vil kunne revideres og forbedres jevnlig. På den måten ønsker Montessori Norge å sikre at ressursene i størst mulig grad svarer til skolenes faktiske behov, og er basert på reelle utfordringer og beste praksis for å sikre felles og god vurderingskultur.

Årlige nasjonale ungdomsskolesamlinger blir en viktig arena for å evaluere maler, videreutvikle eksempler, dele praksis og samarbeide for å danne et tolkningsfellesskap - og på den måten forbedre vurderingsstøtten for alle.

Per nå inneholder dette appendikset følgende maler og eksempler, lagt til under:

1. Kjennetegn på måloppnåelse. Generelle for alle fag.
2. Kjennetegn på måloppnåelse. Fagspesifikk, eksempel *fordypning i arbeid*.
3. Vurderingskriterier, eksempel fuglekasse.
4. Mal for vurdering rapportskrivning naturfag.
5. Utviklingssamtale med foresatte/ vurderingssamtale. Eksempel på innhold og struktur.
6. Jevnlig samtale med ungdommen. Eksempel på innhold og struktur.
7. Mal for skoleregler
8. Mal for skriftlige halvårsvurderinger i fag

Det **planlegges** utarbeidet blant annet (i samarbeid med skolene fremover):

- Mal/eksempel for vurdering i orden og oppførsel.
- Ulike eksempler til inspirasjon for en høytidelig avslutning av 10. trinn (seremoni, presentasjon, «Min reise» etc.)
- Konkrete (anonymiserte) eksempler på ungdommens arbeid, og vurdering av disse.

1)

Kjennetegn på måloppnåelse. Generelle for alle fag.

	Høy måloppnåelse (5–6)	Middels måloppnåelse (3–4)	Lav måloppnåelse (2)	Manglende vurderingsgrunnlag (1)
Kompetanse/ produkt	Du viser svært god kompetanse om temaet/ leverer et utfyllende produkt. Produktet ditt dekker alle relevante aspekter av temaet grundig.	Du viser en del kompetanse om temaet eller viser denne kompetansen på annen måte/leverer et produkt som viser dette. Produktet ditt dekker de fleste relevante aspekter av temaet.	Du viser liten kompetanse i temaet eller leverer et lite utfyllende produkt. Produktet ditt dekker kun noen få aspekter av temaet, ofte overfladisk.	Du viser ingen kompetanse i temaet og/eller leverer ikke noe arbeid.
Fagspråk	Du bruker presist fagspråk. Fagterminologi anvendes korrekt og naturlig.	Du bruker fagspråk. Fagterminologien anvendes, men kan ha enkelte unøyaktigheter.	Du bruker enkelte fagbegreper. Fagterminologi anvendes, men ofte feil eller mangelfullt.	Du bruker ikke fagbegreper.
Utforskning og refleksjon	Du utforsker, gjør rede for og reflekterer, selvstendig over faglige emner. Du viser kritisk tenkning og evne til selvstendig analyse.	Du utforsker, gjør rede for og reflekterer over faglige emner. Du viser forståelse, men refleksjonene er ikke alltid dyptgående.	Du utforsker, gjør rede for og reflekterer over noen faglige emner på en enkel måte. Refleksjonene dine er overfladiske og viser begrenset forståelse.	Du utforsker eller reflekterer ikke over faglige emner.
Presentasjon	Du presenterer temaet på en forståelig og oversiktlig måte. Informasjonen er godt strukturert og lett å følge.	Du presenterer temaet på en forståelig måte. Informasjonen er strukturert, men kan være noe uoversiktlig.	Du presenterer temaet på en ufullstendig måte. Informasjonen er dårlig strukturert og vanskelig å følge.	Du presenterer ikke temaet, eller presenterer på en uforståelig måte.

2)

Kjennetegn på måloppnåelse. Fagspesifikk (eksempel for «fordypning i arbeid»).

Forslag til kjennetegn på måloppnåelse i faget fordypning i arbeid som en hjelp til sluttvurdering.

Kjennetegnene på måloppnåelse kan det arbeides videre med lokalt og i nasjonale ungdomsskolesamlinger.

Fordypning i arbeid				
Kunnskaps- og utforskningsområde: Bærekraftig produksjon og handel				
	Høy måloppnåelse (5–6)	Middels måloppnåelse (3–4)	Lav måloppnåelse (2)	Manglende vurderingsgrunnlag (1)
Oppdage og/eller undersøke behov for varer og tjenester	Ungdommen oppdager selv, og undersøker, behov for varer og tjenester i minisamfunnet og i lokalsamfunnet.	Ungdommen oppdager og undersøker sammen med andre, behov for varer og tjenester i minisamfunnet og i lokalsamfunnet.	Ungdommen oppdager og undersøker sjelden behov for varer og tjenester i minisamfunnet eller i lokalsamfunnet.	Ungdommen unngår å oppdage, og undersøker ikke, behov for varer og tjenester i minisamfunnet eller i lokalsamfunnet.
Utvikle idé til ferdig produkt	Ungdommen er selvstendig og viser stor evne til å utvikle ideer til ferdig produkt.	Ungdommen utvikler ideer til ferdig produkt sammen med andre.	Ungdommen utvikler sjelden ideer til ferdig produkt.	Ungdommen deltar ikke i utvikling av ideer til ferdig produkt.
Planlegge arbeid, bruke budsjett og regnskap som styrings- og kontrollverktøy	Ungdommen kan selvstendig planlegge arbeid og bruke budsjett og regnskap som styrings- og kontrollverktøy.	Ungdommen kan ofte sammen med andre planlegge arbeid og bruke budsjett og regnskap som styrings- og kontrollverktøy.	Ungdommen kan noen ganger med hjelp planlegge arbeid og bruke budsjett og regnskap som styrings- og kontrollverktøy.	Ungdommen kan ikke planlegge arbeid eller bruke budsjett og regnskap som styrings- og kontrollverktøy.
Arbeidstegninger og oppskrifter	Ungdommen kan lage, forstå og følge arbeidstegninger og oppskrifter for å lage et produkt.	Ungdommen kan ofte forstå og følge arbeidstegninger og oppskrifter for å lage et produkt.	Ungdommen kan delvis forstå og følge arbeidstegninger og oppskrifter for å lage et produkt.	Ungdommen kan ikke lage, forstå eller følge arbeidstegninger og oppskrifter for å lage et produkt.

Fordypning i arbeid				
Kunnskaps- og utforskningsområde: Bærekraftig produksjon og handel				
	Høy måloppnåelse (5–6)	Middels måloppnåelse (3–4)	Lav måloppnåelse (2)	Manglende vurderingsgrunnlag (1)
Produsere og levere varer og tjenester etter kvalitetskrav	Ungdommen forstår godt hva som menes med kvalitetskrav, og produserer og leverer varer og tjenester i henhold til kravene alltid.	Ungdommen forstår delvis hva som menes med kvalitetskrav, og produserer og leverer varer og tjenester i henhold til kravene som regel.	Ungdommen forstår sjelden hva som menes med kvalitetskrav, og produserer og leverer varer og tjenester tilfeldig i henhold til kravene.	Ungdommen forstår ikke hva som menes med kvalitetskrav, eller produserer og leverer varer eller tjenester i henhold til de.
Bruke fagbegrep, arbeidsmetoder, verktøy, materialer og teknologi tilpasset arbeidet, og begrunne valg	Ungdommen viser stor innsikt i bruk av fagbegrep og bruker arbeidsmetoder, verktøy, materialer og teknologi tilpasset arbeidet. Valgene begrunnes godt.	Ungdommen viser ofte innsikt i bruk av fagbegrep og bruker arbeidsmetoder, verktøy, materialer og teknologi tilpasset arbeidet. Valgene begrunnes ofte.	Ungdommen viser litt innsikt i bruk av fagbegrep og bruker arbeidsmetoder, verktøy, materialer og teknologi tilpasset arbeidet. Valgene begrunnes delvis.	Ungdommen bruker ikke fagbegrep eller arbeidsmetoder, verktøy, materialer og teknologi tilpasset arbeidet. Valgene begrunnes ikke.
Vedlikeholde og bruke verktøy på en trygg måte	Ungdommen vedlikeholder og bruker alt verktøy på en trygg måte og forstår sammenhengen mellom bruk, vedlikehold og HMS.	Ungdommen vedlikeholder og bruker som regel verktøy på en trygg måte og forstår med veiledning sammenhengen mellom bruk, vedlikehold og HMS.	Ungdommen vedlikeholder og bruker sjelden verktøy på en trygg måte og forstår med veiledning sammenhengen mellom bruk, vedlikehold og HMS.	Ungdommen vedlikeholder ikke, eller bruker, verktøy på en trygg måte.
Samarbeide, fremme forslag og delta i beslutninger	Ungdommen viser stor vilje til å samarbeide, fremmer forslag og deltar i beslutninger i fellesskapet.	Ungdommen viser noen ganger vilje til å samarbeide, fremmer noen forslag og deltar delvis i beslutninger i fellesskapet.	Ungdommen viser sjelden vilje til å samarbeide, fremmer sjelden forslag og deltar sjelden i beslutninger i fellesskapet.	Ungdommen viser ikke vilje til å samarbeide, fremmer ikke forslag og deltar ikke i beslutninger i fellesskapet.
Bærekraftige prinsipper	Ungdommen ivaretar alltid bærekraftige prinsipper i alle deler av arbeidet.	Ungdommen ivaretar ofte bærekraftige prinsipper i mange deler av arbeidet.	Ungdommen ivaretar noen ganger bærekraftige prinsipper i deler av arbeidet.	Ungdommen kjenner ikke til bærekraftige prinsipper.

Fordypning i arbeid				
Kunnskaps- og utforsningsområde: Helse, miljø og sikkerhet				
	Høy måloppnåelse (5–6)	Middels måloppnåelse (3–4)	Lav måloppnåelse (2)	Manglende vurderingsgrunnlag (1)
Vurdere HMS	Ungdommen kan gjøre rede for HMS og vise i praksis at HMS og risiko-vurderinger alltid er en viktig del av arbeidet.	Ungdommen kan gjøre noe rede for HMS og ofte vise at HMS og risiko-vurdering er en viktig del av arbeidet.	Ungdommen kan delvis gjøre rede for HMS, men sjelden vise at HMS er en viktig del av arbeidet.	Ungdommen kan ikke gjøre rede for HMS eller forholde seg til HMS i praktisk arbeid.
Vurdere sin egen og gruppens arbeidsinnsats, arbeidsprosess og resultat	Ungdommen kan selvstendig og presist vurdere sin egen og gruppens arbeidsinnsats, arbeidsprosess og resultat.	Ungdommen kan ofte vurdere sin egen og gruppens arbeidsinnsats, arbeidsprosess og resultat.	Ungdommen kan med hjelp noen ganger vurdere sin egen og gruppens arbeidsinnsats, arbeidsprosess og resultat.	Ungdommen vurderer ikke sin egen eller gruppens arbeidsinnsats, arbeidsprosess og resultat.
Orden og oversikt	Ungdommen holder veldig god orden og oversikt over arbeidet og på arbeidsplassen.	Ungdommen holder ofte god orden og oversikt over arbeidet og på arbeidsplassen.	Ungdommen holder noen ganger orden og oversikt over arbeidet og på arbeidsplassen med hjelp fra andre.	Ungdommen holder ikke orden og oversikt over arbeidet eller på arbeidsplassen.
Rå-materialer	Ungdommen kan selvstendig utforske og beskrive råmaterialers bruksområder og begrensninger.	Ungdommen kan ofte utforske og beskrive råmaterialers bruksområder og begrensninger.	Ungdommen kan noen ganger utforske og delvis beskrive råmaterialers bruksområder og begrensninger.	Ungdommen beskriver eller utforsker ikke råmaterialers bruksområder og begrensninger.

3)

Eksempel vurderingskriterier: utforskende arbeid fuglekasse.

Kassetyper	Passer også for	Høyde i cm	Bredde i cm	Hull, diameter i cm	Settes opp x meter over bakken
«Blåmeis»	Svartmeis, Løvmeis, Granmeis	22	12	2,8	1,5–2
«Kjøttmeis»	Svarthvit, Fluesnapper, Spettmeis	26	14	3,2	1,5–2
«Stær»	Vendehals, Pilfink, Gråspurv, Rødstjert	37	15	5	2–5
«Hakkespett»	Flaggspett	50	22	6	3–5
«Perleugle»	Skogdue	45	22	10	2–5
«Kvinand»	Laksand, Kattugle	67	30	12	2–5

Ungdommene ser behov for mer fugleliv i og rundt minisamfunnet sitt. De voksne følger opp ved å ha nøkkelpresentasjoner i ulike fag som er relevant for videre utforskende arbeid. En konsekvens av ønsket om økt fugleliv blir konkretisert i produksjon av fuglekasser. Den voksne setter opp følgende vurderingskriterier for selve fuglekasseproduksjonen, som en sjekkliste med punkter som kan krysses av for godkjent eller ikke:

- ▶ Hver ungdom skal lage minst to ulike fuglekassetyper
- ▶ Fargene blå og brun skal brukes
- ▶ Det skal være opphengs-anordning som ikke skader treet
- ▶ Kassene skal henges opp på anbefalt høyde og himmelretning for det aktuelle fugleslaget
- ▶ Sammenføyninger skal være tette og med maks 0,5 cm forskyvning
- ▶ Taket på kassene skal være utformet slik at vann renner av
- ▶ Kassene skal være sikre mot ubudne gjester, som større fugler eller katter
- ▶ Kassene skal konstrueres slik at rengjøring er mulig
- ▶ Det skal følge en dokumentasjon for hver kasse, minst en på norsk og en på engelsk, med målsatt tegning og informasjon om hvilken fugl kassen passer til, og hvorfor
- ▶ Prosessen og fuglekassa skal presenteres muntlig for en gruppe

Mulig aktuelle kompetansemål som kan knyttes til denne oppgaven:

- ▶ Fordypning i arbeid: alle kompetansemål i faget kan knyttes til oppgave om fuglekasser (se annet vedlegg med kjennetegn på måloppnåelse i hele faget)
- ▶ Arbeid: identifisere behovet for videre studier og problemløsning via praktisk arbeid og utfordringer i minisamfunnet sitt
- ▶ Kunst og håndverk: utforske muligheter innenfor håndverksteknikker og egnet teknologi for å bearbeide og sammenføre harde, plastiske og myke materialer
- ▶ Musikk: utforske og formidle musikalske opplevelser og erfaringer, og reflektere over bruk av musikalske virkemidler
- ▶ Kroppsøving: trene på og utvikle ferdigheter i

varierte bevegelsesaktiviteter, inkludert ergonomi i utøvelse av praktisk arbeid.

- ▶ Norsk: bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler, muntlige presentasjoner og skriftlige framstillinger om norskfaglige og tverrfaglige temaer
- ▶ Matematikk: utforske og argumentere for formler for areal og volum av tredimensjonale figurer
- ▶ Engelsk: bruke kunnskap om ordklasser og setningsstruktur i arbeid med egne muntlige og skriftlige tekster
- ▶ Fremmedspråk: delta i enkle samtaler i dagligdagse situasjoner om aktiviteter og kjente emner
- ▶ Naturfag: gi eksempler på og drøfte aktuelle dilemmaer knyttet til utnyttelse av naturressurser og tap av biologisk mangfold
- ▶ Samfunnsfag: reflektere over hvilke aktører som har makt i samfunnet i dag, og hvordan disse uttrykker standpunktene sine
- ▶ RLE: utforske og presentere hvordan elementer fra kristendom og andre religioner og livssyn kommer til uttrykk i media, populærkultur og på andre måter
- ▶ Mat og helse: kritisk vurdere informasjon om matproduksjon og drøfte hvordan forbrukermakt kan påvirke lokal og global matproduksjon
- ▶ Denne oppgaven kan også utvikles med utgangspunkt i «insektshotell» - da er det kanskje enda flere muligheter for å diskutere og utforske i forhold til kompetansemål i andre fag enn fordypning i arbeid/arbeid - så som betydningen for økosystemet, matproduksjon (skadedyr, nytedyr, sprøytemidler, patenter, bruk av insekter som mel (sjekk f.eks.: Invertapro | Insekt for en sirkulær økonomi), gresshoppe-invasjon (RLE), utforske mange ulike materialer etc., etc.

4)

Eksempel på mal for vurdering av en rapport i naturfag.

Kompetansemål som vurderes:

- ▶ stille spørsmål og lage hypoteser om naturfaglige fenomener, identifisere avhengige og uavhengige variabler og samle data for å finne svar
- ▶ analysere og bruke innsamlede data til å lage forklaringer, drøfte forklaringene i lys av relevant teori og vurdere kvaliteten på egne og andres utforskinger

Rapport i naturfag				
Kriterier	Høy måloppnåelse	Middels måloppnåelse	Lav måloppnåelse	Ikke vurderingsgrunnlag
Hypotese	Hypotesen er relevant og tydelig formulert.	Rapporten har en relevant hypotese, men ikke tydelig formulert.	Rapporten har ikke en relevant hypotese.	Rapporten mangler en hypotese.
Identifisere variabler	Alle avhengige og uavhengige variabler er med.	Mange avhengige og uavhengige variabler er med.	Noen avhengige og/eller uavhengige variabler er med.	Variabler er ikke identifisert.
Samle data	Relevant data er samlet inn i stort omfang og ført på korrekt måte.	En del relevant data er samlet inn og ført på korrekt måte.	Noe relevant data er samlet inn og delvis ført på korrekt måte.	Data mangler.
Bruke innsamlede data til analyser og lage forklaringer	Data brukes til å svare på hypotesen på en fornuftig og selvstendig måte.	Data brukes delvis til å svare på hypotesen på en fornuftig og selvstendig måte.	Data brukes noe til å svare på hypotesen på en delvis fornuftig og selvstendig måte.	Analyser, tolkninger og forklaringer mangler.

Rapport i naturfag				
Kriterier	Høy måloppnåelse	Middels måloppnåelse	Lav måloppnåelse	Ikke vurderingsgrunnlag
Bruke naturfaglige begrep og uttryksformer	Rapporten anvender mange relevante vitenskapelige begrep og viser tydelig forståelse for dem.	Rapporten anvender noen relevante vitenskapelige begrep og viser forståelse for dem.	Rapporten anvender få relevante vitenskapelige begrep og viser ikke forståelse for dem.	Rapporten anvender ingen relevante vitenskapelige begrep.
Beskrivelse av eksperiment og relevant teori	Eksperimentet beskrives tydelig steg for steg inkludert relevant teori.	Nesten alle stegene er tydelig beskrevet inkludert relevant teori.	Noen steg er tydelig beskrevet inkludert noe relevant teori.	Ingen steg eller teori er beskrevet.
Drøfte forklaringene	Rapporten diskuterer sentrale sammenhenger mellom data, analyser, refleksjoner og teori med et presist faglig språk med relevante begreper og uttryksformer.	Rapporten diskuterer enkle sammenhenger mellom data, analyser, refleksjoner og teori med et presist faglig språk med noen begreper og uttryksformer.	Rapporten gir eksempler på enkle sammenhenger mellom data, analyser, refleksjoner og teori med et hverdagslig språk.	Rapporten gir ingen relevante eksempler på sammenhenger mellom data, analyser, refleksjoner og teori.
Vurdere kvalitet på egen utforskning og argumentere for denne	Ungdommen viser god innsikt i å vurdere kvalitet på egen utforskning, kan reflektere over validiteten og argumentere for dette.	Ungdommen viser delvis innsikt i å vurdere kvalitet på egen utforskning, kan reflektere noe over validiteten og argumentere for dette.	Ungdommen viser lite innsikt i å vurdere kvalitet på egen utforskning, kan ikke reflektere over validiteten og argumentere for dette.	Ungdommen kan ikke vurdere kvalitet.
Vurdere kvalitet på andres utforskning	Ungdommen forstår andres utforskning og kan sette konstruktive ord på andres arbeid med relevante begreper og uttryksformer for å vurdere kvalitet.	Ungdommen forstår andres utforskning og kan sette konstruktive ord på andres arbeid med noe bistand med noen begreper og uttryksformer for å vurdere kvalitet.	Ungdommen forstår delvis andres utforskning og kan sette noen ord på andres arbeid med noe bistand med hverdagslig språk.	Ungdommen kan ikke sette seg inn i andres forskning og gi tilbakemelding.

5)

Utviklingssamtale med foresatte/ vurderingssamtale. Eksempel på innhold og struktur.

Omfang og innhold for denne samtalen vil kunne variere, basert på om man velger å slå sammen halvårslige vurderingssamtaler (§6.6) og utviklingssamtaler med foresatte (§8.1), eller dele dem opp.

FORBEREDELSE

Ungdommen innkaller til møtet (gjern i outlook e.l.), og sender ut agenda.

Viktige punkter er: Faglig utvikling - Sosial utvikling - Egenvekst

Ungdommene gjør klar semestermappe eller arbeid (studier og arbeid) samlet på annen måte.

Man kan gjerne utarbeide et skjema for ungdommenes opplevelse av hva som mestres og hva kan bli bedre.

Det gjøres også klart fagspesifikke tilbakemeldinger for hvert fag, der både ungdommen og faglærernes refleksjoner og tilbakemeldinger blir dokumentert.

Ungdommen kan forberede en muntlig presentasjon på ca. 10 minutter.

Presentasjonen kan inneholde noen få lysbilder med informasjon om f eks:

- ▶ Dette jobber jeg med for tiden/ utforskende arbeid
- ▶ Mine studier, mitt arbeid, min produksjon, mitt bidrag til fellesskapet
- ▶ Hva har jeg lært, hva var utfordrende? Når opplever jeg faglig eller sosialt stress? Hvordan lærer jeg meg nye ting? Hva er jeg god på? Hvordan samarbeider jeg? Kan jeg være meg selv i gruppen?
- ▶ Hva gjør jeg for å ha god orden? Hva gjør jeg for å ha god oppførsel?
- ▶ Hvordan trives jeg, hva gjør jeg for at andre skal trives?
- ▶ Mine mål fremover

Ungdommen bør lage et notat med sammendrag av faglig og sosial utvikling knyttet til punktene i presentasjonen.

De bør også reflektere rundt egenvekst – hvem er jeg nå? Ta hensyn til alder her, da evne til metakognisjon blir sterkere mot slutten av utviklingstrinnet.

GJENNOMFØRING

- ▶ Ungdommen gir sin presentasjon for foresatte og kontaktlærer.
- ▶ Ungdommen redegjør for sin faglige og sosiale utvikling knyttet til presentasjonen, gir gjerne eksempler.
- ▶ Ungdommen reflekterer om sin egenvekst.
- ▶ Kontaktlærer gir sin vurdering av elevens kompetanse og utvikling
- ▶ Det gis rom for samtale og spørsmål. Bekrefter forståelse og evt. neste skritt.

Ungdommen skriver referat. Kontaktlærer godkjenner (kommer evt. med innspill)

6)

Jevnlig samtale med ungdommen. Eksempel på innhold og struktur.

FAST AGENDA

1. Gjennomgang og evaluering
 - ▶ Kort oppsummering av forrige samtale basert på referatet.
 - ▶ Evaluering av fremgang og aktiviteter siden sist, med fokus på studier, arbeid, bøker, drift og presentasjoner
 - ▶ Diskuter mengde, kvalitet og progresjon.
2. Refleksjon og utfordringer
 - ▶ Refleksjon over personlige mål, suksesser, og områder for forbedring.
 - ▶ Diskusjon av faglige utfordringer og strategier for å overvinne disse.
 - ▶ Følelsesmessig og sosial vurdering.
3. Planlegging
 - ▶ Gjennomgang av planen frem til neste samtale, basert på ungdommens kalender:
 - ▶ Hva skal ungdommen jobbe med?
 - ▶ Hvilke frister og arrangementer har ungdommen?
 - ▶ Plan for presentasjoner og undervisning frem til neste samtale.
 - ▶ Vurdering av balanse mellom oppgaver og tid.

MÅL FOR SAMTALEN OG REFERATET

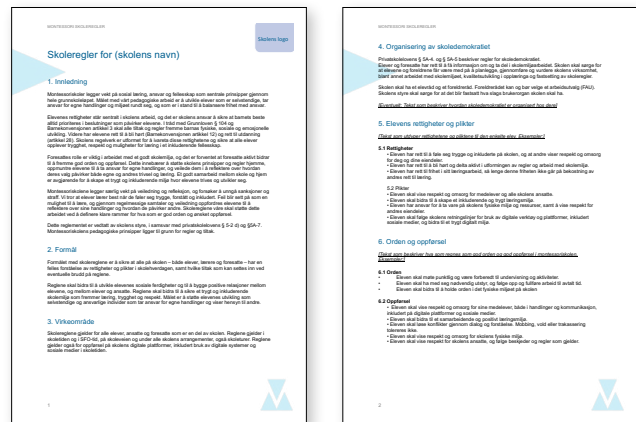
- ▶ Ungdommen stiller forberedt med en plan for perioden frem til neste samtale.
- ▶ Ungdommen leder samtalen og skriver referat.
- ▶ Samtalen fungerer som utgangspunkt for selvevaluering, vurdering, veiledning, samt arbeid med tekst og rettskriving.
- ▶ Varighet: 15 minutter.
- ▶ Ungdommen skriver referat fra samtalen (kan skrives på norsk eller engelsk).
- ▶ Referatet inneholder dato, tid, navn på den voksne som er med i samtalen.
- ▶ Den voksne gir tilbakemelding og eventuelt hjelper ungdommen med revidering av referatet.

7)

Mal for skoleregler.

Se egen redigerbar mal:

[«mal Montessori skoleregler v1».](#)

Malen danner utgangspunkt for lokale skoleregler som fastsettes av det enkelte skolestyret. Skoleregler må først fastsettes etter en lokal prosess der ansatte, foresatte, elever og skolens ledelse/styre involveres.

1. Innledning

Montessoriskoler legger vekt på sosial læring, ansvar og fellesskap som sentrale prinsipper gjennom hele grunnskoleløpet. Målet med vårt pedagogiske arbeid er å utvikle elever som er selvstendige, tar ansvar for egne handlinger og miljøet rundt seg, og som er i stand til å balansere frihet med ansvar.

Elevenes rettigheter står sentralt i skolens arbeid, og det er skolens ansvar å sikre at barnets beste alltid prioriteres i beslutninger som påvirker elevene. I tråd med Grunnloven § 104 og Barnekonvensjonen artikkel 3 skal alle tiltak og regler fremme barnas fysiske, sosiale og emosjonelle utvikling. Videre har elevene rett til å bli hørt (Barnekonvensjonen artikkel 12) og rett til utdanning (artikkel 28). Skolens regelverk er utformet for å ivareta disse rettighetene og sikre at alle elever opplever trygghet, respekt og muligheter for læring i et inkluderende fellesskap.

Foresattes rolle er viktig i arbeidet med et godt skolemiljø, og det er forventet at foresatte aktivt bidrar til å fremme god orden og oppførsel. Dette innebærer å støtte skolens prinsipper og regler hjemme, oppmuntre elevene til å ta ansvar for

egne handlinger, og veilede dem i å reflektere over hvordan deres valg påvirker både egne og andres trivsel og læring. Et godt samarbeid mellom skole og hjem er avgjørende for å skape et trygt og inkluderende miljø hvor elevene trives og utvikler seg.

Montessoriskolene legger særlig vekt på veiledning og refleksjon, og forsøker å unngå sanksjoner og straff. Vi tror at elever lærer best når de føler seg trygge, forstått og inkludert. Feil blir sett på som en mulighet til å lære, og gjennom regelmessige samtaler og veiledning oppfordres elevene til å reflektere over sine handlinger og hvordan de påvirker andre. Skolereglene våre skal støtte dette arbeidet ved å definere klare rammer for hva som er god orden og ønsket oppførsel.

Dette reglementet er vedtatt av skolens styre, i samsvar med privatskolelovens § 5-2 d) og §5A-7. Montessoriskolens pedagogiske prinsipper ligger til grunn for regler og tiltak.

2. Formål

Formålet med skolereglene er å sikre at alle på skolen – både elever, lærere og foresatte – har en felles forståelse av rettigheter og plikter i skolehverdagen, samt hvilke tiltak som kan settes inn ved eventuelle brudd på reglene.

Reglene skal bidra til å utvikle elevenes sosiale ferdigheter og til å bygge positive relasjoner mellom elevene, og mellom elever og ansatte. Reglene skal bidra til å sikre et trygt og inkluderende skolemiljø som fremmer læring, trygghet og respekt. Målet er å støtte elevenes utvikling som selvstendige og ansvarlige individer som tar ansvar for egne handlinger og viser hensyn til andre.

3. Virkeområde

Skolereglene gjelder for alle elever, ansatte og foresatte som er en del av skolen. Reglene gjelder i skoletiden og i SFO-tid, på skoleveien og under alle skolens arrangementer, også skoleturer. Reglene gjelder også for oppførsel på skolens digitale plattformer, inkludert bruk av digitale systemer og sosiale medier i skoletiden.

4. Organisering av skoledemokratiet

Privatskolelovens § 5A-4. og § 5A-5 beskriver regler for skoledemokratiet.

Elever og foresatte har rett til å få informasjon om og ta del i skolemiljøarbeidet. Skolen skal sørge for at elevene og foreldrene får være med på å planlegge, gjennomføre og vurdere skolens virksomhet, blant annet arbeidet med skolemiljøet, kvalitetsutvikling i opplæringa og fastsetting av skoleregler.

Skolen skal ha et elevråd og et foreldreråd. Foreldrerådet kan og bør velge et arbeidsutvalg (FAU). Skolens styre skal sørge for at det blir fastsatt hva slags brukerorgan skolen skal ha.

[Eventuelt: Tekst som beskriver hvordan skoledemokratiet er organisert hos dere]

5. Elevens rettigheter og plikter

[Tekst som utdyper rettighetene og pliktene til den enkelte elev. Eksempler:]

5.1 Rettigheter

- ▶ Eleven har rett til å føle seg trygge og inkluderte på skolen, og at andre viser respekt og omsorg for deg og dine eiendeler.
- ▶ Eleven har rett til å bli hørt og delta aktivt i utformingen av regler og arbeid med skolemiljø.
- ▶ Eleven har rett til frihet i sitt læringsarbeid, så lenge denne friheten ikke går på bekostning av andres rett til læring.

5.2 Plikter

- ▶ Eleven skal vise respekt og omsorg for medelever og alle skolens ansatte.
- ▶ Eleven skal bidra til å skape et inkluderende og trygt læringsmiljø.
- ▶ Eleven har ansvar for å ta vare på skolens fysiske miljø og ressurser, samt å vise respekt for andres eiendeler.
- ▶ Eleven skal følge skolens retningslinjer for bruk av digitale verktøy og plattformer, inkludert sosiale medier, og bidra til et trygt digitalt miljø.

6. Orden og oppførsel

[Tekst som beskriver hva som regnes som god orden og god oppførsel i montessoriskolen. Eksempler:]

6.1 Orden

- ▶ Eleven skal møte punktlig og være forberedt til undervisning og aktiviteter.
- ▶ Eleven skal ha med seg nødvendig utstyr, og følge opp og fullføre arbeid til avtalt tid.
- ▶ Eleven skal bidra til å holde orden i det fysiske miljøet på skolen.

6.2 Oppførsel

- ▶ Eleven skal vise respekt og omsorg for sine medelever, både i handlinger og kommunikasjon, inkludert på digitale plattformer og sosiale medier.
- ▶ Eleven skal bidra til et samarbeidende og positivt læringsmiljø.
- ▶ Eleven skal løse konflikter gjennom dialog og forståelse. Mobbing, vold eller trakassering tolereres ikke.
- ▶ Eleven skal vise respekt og omsorg for skolens fysiske miljø.
- ▶ Eleven skal vise respekt for skolens ansatte, og følge beskjeder og regler som gjelder.

7. Tiltak ved brudd på skolereglene

[Tekst som beskriver tiltak (7) og sanksjoner (8) ved brudd på skolereglene. Skoler kan bare bruke reaksjoner/tiltak mot elever som bryter skolereglene dersom de er fastsatt i skolereglene. Eksempler:]

Montessoriskolen legger vekt på veiledning og refleksjon ved brudd på reglene. Skolen vil alltid først søke å bruke dialog som hovedverktøy for å veilede eleven og støtte elevens sosiale og emosjonelle utvikling.

Skolen følger en trinnvis tilnærming ved behov for tiltak, med følgende rekkefølge:

7.1 Veiledning og advarsel

- En muntlig samtale eller advarsel vil bli gitt ved mindre brudd på reglene, der eleven får veiledning om hvorfor handlingen var uheldig, og hvordan den kan forbedres.
- Skolen kan flytte eleven til en annen gruppe, endre gruppesammensetningen, eller tildele alternative oppgaver. Tiltakene vil tilpasses situasjonen og ha som mål å forebygge gjentatte brudd på reglene og fremme et bedre læringsmiljø for alle.

7.2 Skriftlig advarsel

- Ved gjentatte eller mer alvorlige brudd vil det bli gitt en skriftlig advarsel, og foresatte vil bli involvert.
- Foresatte oppfordres til, i samsvar med skolens pedagogikk, å ha en samtale med eleven hjemme. I denne samtalen bør de sammen reflektere over det som har skjedd, identifisere konkrete tiltak for passende konsekvenser, og utarbeide en plan for videre oppfølging. Det er ønskelig at tiltakene deles med skolen, slik at hjem og skole kan samarbeide for å støtte elevens sosiale og emosjonelle utvikling. Skolen eller instanser skolen samarbeider med kan gi råd for en slik samtale.

7.3 Inndragelse av gjenstander

- Misbruk av mobiltelefon eller medbrakte gjenstander vil føre til at disse inndras i en begrenset periode.

- Ved gjentatt misbruk av mobiltelefon kan skolen bestemme at eleven ikke får lov til å ta med telefonen til skolen i en bestemt periode.
- Ulovlige gjenstander, som rusmidler eller våpen, vil bli overlevert til politiet.

7.4 Tiltak ved alvorlige brudd

Ved alvorlige hendelser, som mobbing, vold eller trakassering, vil skolen iverksette umiddelbare tiltak i henhold til handlingsplanen for et trygt skolemiljø.

7.5 Fysiske inngrep for å avverge skade

I henhold til § 3-10 b i privatskoleloven kan ansatte gripe inn fysisk for å avverge at en elev skader seg selv, andre, eller eiendom. Fysiske inngrep skal kun benyttes som en siste utvei når andre tiltak ikke er tilstrekkelige. Inngrepene må alltid være forsvarlige, stå i forhold til situasjonen, og være nødvendige for å hindre ytterligere skade.

8. Sanksjoner ved brudd

Sanksjoner brukes som siste utvei, og målet er alltid å fremme sosial læring, dialog og refleksjon. Alvorlige eller gjentatte brudd på skolereglene kan føre til følgende sanksjoner:

8.1 Bortvisning

Ved alvorlige brudd på skolereglementet kan bortvisning vurderes i henhold til privatskolelovens § 3-10. En elev skal ikke vises bort dersom mindre inngripende tiltak er tilstrekkelige. Foresatte skal få beskjed ved bortvisning av elev.

Elever på 1. til 7. trinn kan vises bort for enkelt-timer eller resten av dagen, og elever på 8. til 10. trinn kan vises bort for inntil tre dager. Daglig leder gjør vedtak om bortvisning, men kan delegere til lærer(e) å kunne vise bort en elev for inntil to timer.

Vedtak om bortvisning er enkeltvedtak etter forvaltningsloven, og departementet er klageinstans.

8.2 Skolebytte

Ved gjentatte alvorlige brudd, eller hvis andre tiltak ikke er tilstrekkelige, kan skolebytte vurderes. Før skolebytte vurderes, skal eleven og foresatte få anledning til å komme med innspill, og alternative tiltak skal være prøvd ut.

I saker om skolebytte er det, i henhold til privatskolelovens § 2-4, hjemkommunen som fatter vedtak. Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter § 13-2 om skolebytte.

8.3 Anmeldelse

Ved svært alvorlige/straffbare hendelser kan saken meldes til politiet.

9. Vurdering i orden og oppførsel

I montessoriskoler gis det ikke vurdering med karakter i orden og oppførsel. På vitnemålet føres følgende merknad: VMM45 Det gis ikke vurdering med karakter i orden og oppførsel i montessoriskolen, jf. 2020/1022.

Vurderingen skal gjøres over en lengre periode og ikke baseres på enkelthendelser, med mindre hendelsene er spesielt alvorlige. Vurderingen skal baseres på elevens punktlighet, ansvar for læring, samarbeid og respekt for andre. Vurdering av orden og oppførsel skal fremme sosial læring og bidra til et godt skolemiljø, i tråd med forskriften til privatskoleloven.

10. Saksbehandlingsregler ved bruk av sanksjoner

[Tekst som beskriver saksbehandlingen av regelbrudd. Eksempel:]

Alle sanksjoner ved brudd på skoleregler skal følge en forsvarlig saksbehandling i henhold til privatskoleloven og forvaltningsloven. Eleven har alltid rett til å forklare seg, og foresatte blir informert før alvorlige sanksjoner iverksettes. Ved alvorlige sanksjoner som bortvisning eller skolebytte, skal det fattes enkeltvedtak. Vedtaket skal inneholde en begrunnelse og informasjon om klagerett.

11. Ikraftsetting

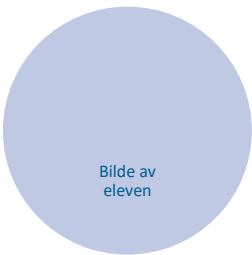
Skolereglene trer i kraft [straks/annen dato].

Hvis disse skolereglene erstatter gamle ordensregler, må det stå her hvilke tidligere regler som skal oppheves.

[Skoleregler/ordensreglement (full tittel og dato for vedtakelse) oppheves.]

8)

Maler for skriftlig halvårsvurdering i fag
– uten karakter og med karakter.

Bilde av eleven

Skolens logo

Halvårsvurdering

(Elevens navn)

(Skolens navn)

(Semester)

FAG	VURDERING
Arbeid	
Kunst og håndverk	
Musikk	
Kroppsøving	

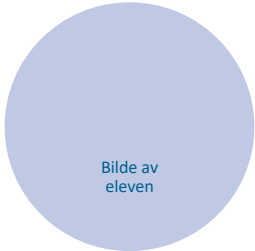
1

Se egne redigerbare maler:

[«mal Montessori halvårsvurdering v1».](#)

[«mal Montessori halvårsvurdering karakterer v1».](#)

Halvårsvurdering

(Elevens navn)

(Skolens navn)

(Semester)

FAG	KARAKTER	VURDERING
Arbeid		
Kunst og håndverk		
Musikk		
Kroppsøving		

1

“An education capable of saving humanity is no small undertaking; it involves the spiritual development of man, the enhancement of his value as an individual, and the preparation of young people to understand the times in which they live.”

Maria Montessori/Education and Peace

Montessoriskoler skal skape rom for at barn og ungdom kan utvikle seg som selvstendige og trygge individer med tro på seg selv og fremtiden. De skal lære å kjenne sin kultur, sitt samfunn og seg selv. Samtidig settes de i kontakt med menneskeheten og hvordan hele vår historie knytter oss sammen, med menneskers ulike kulturer og med universets samspill mellom alt levende og ikke-levende.